

APPENDIX X.

EXHORTATIO HUMILITATIS. EX EDITIONE FLOREZII.

1. Quisquis nutu Dei cujuslibet officii dignitate A ergo excole, hanc magistram habeto, hanc tibi inter laudationum illecebras arbitram pone. Quanta portio ex his quæ homines adlaudando tribuunt, vel quanto tempore tua sit, hæc non permittas placidis auribus audire, quia ficta.

5. Postremo hæc sancta humilitas, subductis a te omnium simulationum illecebris, tunc tibi cælum aperiet, cum tibi in aure dixerit: *Quia terra es. Tunc te in illa vera societate hereditatis Dei introducet, cum te in omnibus admonuerit: Quia homo es, et peccator.* Et cum universas rationes ex his quæ ad te pertinent in hujus humilitatis supputatione prospexeris, miram rem dicam, invenies homines ad honores tui cumulum **289** augmentando minuire, hanc vero solam minuendo plus addere. *Quantum ergo magnus es (sicuti ait Salomon) tantum te humilia.* Quia et cum multos gubernaveris, non est tamen perfectio, si hoc, quod majus est, tu solus restiteris, quem gubernare non possis. Tunc enim vere aliis præbis, cum prius præveris tibi. Nec enim malis nunc ego, sed quam maxime bonis hæc loquor. Nam si ad magisterium Dei respicias, non solum peccatori, sed sanctis data præcepta sunt. Dicitur et illis verbum Veritatis, non tamen ut fiant boni, quod sunt, sed ne fiant mali, quod non sunt. Credo autem quia bonis plus hoc quod purum, quod sincerum est, placeat. Nam Deus noster non tantum dulcibus adorantium se precibus quantum innocentiæ et simplicitate placatur, plus illis aurem inclinans qui sinceram puramque ei mentem offerunt, quam qui suavia orationum intulerint blandimenta. Non enim ad alium mihi de vana gloria aut superbia visum est loqui, nisi ad te quicumque prior es alius; qui etsi non recipias, tamen omnes hæc ingerunt, omnes blandiuntur, omnes extollunt, nemo ex illis id offerens quod ita dulce sit, ut tamen a periculo longe sit. Nec enim miror omnibus esse in promptu quia laudare potentem, sicut nec labor, ita nec timor est.

2. Hoc ergo hortor in primis, ut semper delectabilia illa nimis hominum blandimenta pertimeas. Non enim in hac re tanta vigilantia industria adhibenda est, quantum in illis sermonibus repellendis, qui si **288** rigiditatem animi quadam simulationum delectatione subnervant, qui promerendæ gratiæ aditus, non laborum merito, sed assentationum rimatur acumine. Utilia ergo potius, quam obsequentia verba recipies, recta magis quam affabilla et jucunda captabis. Adulanti siquidem adgaudere regium vitium est, adulari vero servile est. Sed quamvis adulanti adgaudere regium sit, tamen vitium [*Al.* vitiorum] usu vernaculum hoc et quasi proprium munus est, egregie verba potentum subsequi, et ex illorum voluntatibus formare sermonem. Nam si quid forte laudaverint, et id non libenter audiri prospexerint, continuo accusant, si quid paulo ante laudaverunt [*Al.* laudaverant]. Si quid vero vituperaverint, id iterum, si ita patrono visum fuerit, laudant. Atque ita inter hos tales adlati animus fertur, tanquam navis inter varios aurarum flatus, quia non habet quo exeat, et fluctuatur. Inter hos ergo, quorum uberrimus quæstus hic maxime est desideris vivere alienis, animum tuum summa discretionis mensura constrinxe, ut cum multis adulantes hinc atque inde nihil aliud nisi tantum quod delectet insinuant, offerentes quædam gloriæ verba, in quibus hoc tibi dicitur quod et Deo, agnoscas nihil aliud ex his proprium tuum esse, nisi hoc tantum quod tecum, et cum de hac vita excesseris, permansurum est. In omnibus ergo in quibus adulationum nimis etas etiam terminos hominis [*Fortè, homini*] competentes excessit, illud Davidicum recordaveris documentum, in quo ille venena adulationum devitans, ait: *Corripiet me justus in misericordia, et arguet me, oleum autem peccatoris non impinguat caput meum.* Oleum namque peccatoris adulatio est, quæ levi quadam et suavi unctione caput interioris hominis, quod est cor, quasi unguendo dinitiat. Melius ergo sibi esse dixit propheta David, ab homine justo argui, vel moveri, quam a quovis adlatore laudari. Hæc autem adulatorem peccatoris nomine denotavit, cuius id maximum ante oculos Dei et detestabile est peccatum, aliud corde tenere, aliud ore proferre. De talibus enim et in alio psalmo dicit: *Molliti sunt sermones ejus super oleum, et ipsi sunt facula.* De justo autem dicit: *Loquitur veritatem in corde suo, et non egit dolum in lingua sua.* Ut autem in his rebus quævis hominum subtilitas, nullo unquam laudationis titulamento, credulitatem mentis tuæ atrahat in consensu, ad ipsius Domini nostri Jesu Christi evangelica illa gesta convertere, et invenies illum dominantium Dominum magnam nobis dedisse inter humanas laudes humilitatis exemplum. Hanc

3. Tibi igitur me oportuit hæc humilitatis instrumenta porrigere, tibi gubernaculi, quamvis et ipse babeas, etiam hoc superfluum addere moderamen. Quia tibi semper exationis fortior ventus est, ubi honoris fortior altitudo. Cupio ergo te ante oculos Dei, quibus nulla est abyssus humanæ conscientie, humiliter corde semper incedere, quia scriptura est: *Super quem (inquit Dominus) requiescet Spiritus meus, nisi super humilem, et inremotum verbum meum?* Cupio te omnia mandata Christi servare, et cum illa operibus bonis adimpleas, illud quod ipsis apostolis dictum est recordari. Ait enim illos: *Et cum hæc omnia feceritis quæ mando vobis, dicite quia servi utiles sumus, quæ debemus facere fecimus;* id est, non ex dono tanquam liberi, sed ex debito tanquam servi. Nullus enim quamvis perfectus in omnibus vir, ita aliquando hæc præoccupavit, quæ Deo sunt placita, ut prius aliquid illi fenerans, non debet r fuerit, sed exactor. Quis enim aliquid habet, quod ab illo non datum est? *Aut quis, sicut Apostolus ait, prior dedit illi, et retrobetur ei?* *Quoniam omnia ex ipso, et per ipsum, et in ipso, ipse gloria in sæcula. Amen.*

5. Ecce hæc est vera illa et Christiana humilitas. In hac eos quibus præsidēs optime gubernabis. In hac victoriam ex omni vitio poteris promereri, Deo hæc, quod viceris, tribuendo, non tibi. Nam quod aliquoties patientia victa vitia iterum vires accipiunt, nihil aliud est, mihi crede, nisi quia non dicimus Deo, quod belligerator ille David, bella Domini bellans: *In te (inquit) inimicos nostros ventilavimus, et in nomine tuo spernimus insurgentes in nos.* Et iterum: *Quia non virtute sua potens est vir, Dominus infirmum facit adversarium ejus.* Sed forte respondetur mihi: *Ergo et*

Deo non agimus gratias, non referimus laudes? Credo quia agimus gratias potest fieri; sed verbo tenus, sed in sinu; **290** Deo privatim gratias agimus, nobis publice; Deo in labiis laudem tribuimus, nobis et in labiis, et in corde. Ecce hoc est quod incurvatum sapius erigit inimicum. Peccatum namque elationis nostræ robur illius. Sola ergo humilitas cordis est quæ se infirmam dicendo omnia potest, quæ totum quod boni est obtinet; Deo hoc semper applicando, non sibi; in qua si quis ascenderit, non habet unde cadat. Omnes aliæ virtutes ad perfectionem suam per excelsa quædam nos et ardua poterunt provocare, hæc sola in plano est; et quamvis humilior aliis videatur, cælo tamen est altior, quia in regno ejus hominem non ascendendo, sed descendendo, perducit. Per hanc obtinuerunt sancti futuræ beatitudinis præmia, custodientes Dominicum illud eloquium: *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum.* Ille est, scilicet, humilis, qui spiritu dives est. Flatu quodam elationis abundans elatus ut uter est.

6. Sed jam quomodo ipsa virtus obtineatur, charitas tua paulisper intendat. In primis si quid volueris boni operis inchoare, non hoc proposito acquirendæ laudis, sed studio inchoationis faciendæ bonitatis in-

cipies. De hinc, cum perfectum fuerit bonum illud, quodcumque est, opus, omni custodia servabis cor tuum, ne forte humanis favoribus acquiescens, inde te æstimas, tibi ipse complaceas, aut aliquam ex quovis actu gloriam quæras, quia natura gloriæ ita est, ut umbra corporis: si illam sequeris, fugit; si fingeris, sequitur. Sed semper te minimum omnium æstima, et reminiscere. Quidquid tibi in omni vita tua boni successerit, totum hoc Deo, qui dedit, non tibi, qui accepisti, conscribas, convincens te illo testimonio Pauli: *Quid autem habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis?* Similiter et illud Apostolicum: *Quia omne datum bonum, ei omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum.* Cum ex his pretiosissimis sanctæ humilitatis lapidibus in corde tuo Spiritui sancto templum ornaveris, tunc orans in eo, assumens canticum David prophete, non verbo tantum, sed et opere decantabis. *Domine, non est exaltatum cor meum, neque elati sunt oculi mei. Nec ambulavi in magnis, nec in mirabilibus super me.* Quod canticum tunc in veritate offerre poteris Deo, cum te humiliando illum solum laudas cui veraciter cum omnibus fidelibus et tu quotidie dicis: *Te decet laus, illum solum glorificans.*

APPENDIX XI.

TESTIMONIA DIVINÆ SCRIPTURÆ, ET PATRUM.

CAPUT PRIMUM. — De uno Deo.

1. *In Propheta.* Audi Israel, Dominus Deus tuus unus est, et diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, et ex tota anima tua, et ex tota virtute tua. *In Evangelio.* Nemo bonus, nisi solus Deus. *Paulus ad Timotheum.* Unus enim Deus, et immediatus (sic) Dei, et hominum. Homo Christus Jesus, qui dedit semetipsum redemptionem pro nobis.

291 CAP. II. — De distinctione personarum Patris, Filii, et Spiritus sancti.

1. *In Epistola Joannis.* Quoniam tres sunt qui testimonium dant in terra, Spiritus, aqua, et Sanguis; et tres unum sunt in Christo Jesu; et tres sunt, qui testimonium dicunt in cælo, Pater, Verbum, et Spiritus, et tres unum sunt. *In Epistola II.* Quoniam multi fallaces prodierunt in hunc mundum, qui non confitentur, Dominum nostrum Jesum in carne venisse, hi sunt fallaces, et antichristi sunt.

CAP. III. — De conversione et contemptu sæculi.

1. *In Salomone.* Non tardes converti ad Dominum, et ne differas de die in diem. Subito enim venit ira illius, et in tempore vindictæ disperdet te. *In Evangelio.* Ideo dico vobis: Omne peccatum et blasphemia remittitur hominibus. Quicumque in Spiritu blasphemaverit, non remittetur illi, neque in hoc sæculo, neque in futuro. *In Proverbiis.* Multo melior est panis cum suavitate in pace, quam domus plena multorum bonorum, et iniquis æmulationibus, cum rixa. *In illis.* Qui celat injuriam quærit amicitiam. Qui odit celare disjungit amicos et domesticos. *In illis.* Quasi a facie colubri fuge peccata. Si accesseris ad illa, suscipient te, sicut dentes leonis in devorando. *In Jeremia.* Corrigit vias vestras, et cogitationes vestras. Nolite confidere vos in falsis sermonibus, quia in toto proderunt vobis. *In Evangelio.* Intrate per angustam portam, quia lata, et spatiosa via est, quæ ducit ad perditionem, et multi sunt per eam. Quam angusta et arcta via est quæ ducit ad vitam, et pauci sunt qui inveniunt eam. *In illis.* Sicut enim in diebus Noe, ita erit et adventus Filii hominis, sicut erant in diebus illis ante diluvium, manducantes, et bibentes, et nubentes, et nuptui dantes, et non senserunt donec venit diluvium, et tulit omnes, sic erit adventus Filii hominis.

CAP. IV. — De timore Domini.

1. *In Proverbiis.* Timor Domini adjiciet dies; anni autem impiorum peribunt. *In illis.* Munus justitiam timor Domini, contritio autem operantibus mala. *In illis.* Beatus qui metuat omnia per timorem, nam qui duro est corde incidit in mala. *In Ecclesiaste.* Timor Domini expellit peccatum, nam qui sine timore est non poterit justificari. *In illis.* Timor Domini, non despiciere justum hominem pauperem, et non justificare virum peccatorem divitem. *In Proverbiis.* Si non timorem Dei tenueris instanter, cito subvertetur domus tua. *In illis.* Timor Domini odit malitiam, et superbiam, et vias malorum. *Quod Deus noverit occulta cordis.* In omni loco oculi Domini speculantur bonos et malos. *In illis.* Mors et infernus manifesta sunt apud Dominum; quomodo non etiam corda hominum? *In Actis Apostolorum.* Tu, Domine, qui nosti corda omnium, ostende nobis quem elogeris unum ex his duobus.

CAP. V. — Juste judicandum.

1. *In Exodo.* Non perverteris iudicium pauperis in iudicio, et justum non occides. *Item illic.* Non accipietis personam, nec accipietis munera; munera enim excæcant oculos sapientium, et subtrahunt sermonem justum. *In Proverbiis.* Perdet semetipsum qui munera accipit; nam qui odit munera acceptio-nis, vivet. *Item illic.* Qui dicit justum impium esse, maledictus erit populus, et odibilis gentibus, nam qui arguit meliora sperabunt. *Item illic.* Aperi os tuum verbo Domini, et judica **292** omnibus integre. Aperi os tuum, et judica juste; discerne autem inter pauperem et infirmum. *In Levitico.* Maledictus qui declinaverit iudicium advenæ, et orphano, et viduæ, et dicit omnis populus: Fiat, fiat. *In Ecclesiastico.* Xenia et dona excæcant oculos iudicium; et quasi mutus in oculis multorum avertit correctionem. *In Job.* Testimonium enim impii mors; et ignis comburet domos eorum qui munera accipiunt.

CAP. VI. — Benefaciendum pauperi.

1. *In Proverbiis.* Qui contumeliam facit pauperibus peccat; qui autem miseretur pauperis beatus est. Qui calumniam facit pauperi irritat eum qui fecit illum. Nam qui honorat eum miseretur pauperi. Qui dat pauperibus non eget, qui autem avertit oculum suum in magna erit inopia. *In Levitico.* Non